

A.Ş.HÜSEYNOVA

e-mail: afina.huseynova@gmail.com

: <https://orcid.org/0009-0006-7303-5214>

müəllim

Bakı Slavyan Universiteti

(Bakı şəh., S.Rüstəm küç., 33)

dissertant

Azərbaycan Dillər Universiteti

(Bakı şəh., R.Behbudov küç., 134)

10.62021/0026-0028.2025.4.076

ELİTAR NİTQ İDENTİKLİYİN MİLLİ MƏDƏNİ KİMLİKLƏ BİRGƏMÖVCUD STANDARTLARI (KOMMUNİKATİV MASKA VƏ NİTQ DAVRANIŞI MODELLƏRİ TİMSALINDA)

Xülasə. Məlumdur ki, istənilən dil daşıyıcısında bir neçə dil/nitq identikliyinə uyumlu və ya bəzi hallarda uyursuz birgəməvcudluğu mümkündür. Yəni eyni bir şəxs Azərbaycan ədəbi dilində səliss danışa bilər, həttə ədəbi dildə əsərlər yaradan elm xadimi, qələm ustası kimi dilimizin inkişafına, ədəbi dilin zənginləşməsinə töhfələr verə bilər, lakin elə həmin insan fərqli diskursiv ortamda özünün digər milli mədəni identiklik altnövünü (məsələn, dialektik / dialektə aid dil kimliyi) kor-təbii şəkildə və ya bilərəkdən işə sala bilər. O da məlumdur ki, eyni linqvistik/nitq kimliyinə malik, eyni linqvistik mühitdə olan fərdlər tərəfindən bir-birinin kimliklərini təqlid etməsi kommunikativ strategiyadır və dolayısı ilə dilin konseptual sferasının milli-mədəni kimlik anlayışının semantik sahəsinə daxildir. Bu zaman linqvistik/nitq kimliyinin mimikası nitq/dil maskası və ya kommunikativ maska statusunda qiymətləndirilir.

Açar sözlər: milli-mədəni identiklik, elitar dil kimliyi, ədəbi dil kimliyi, dialekt dil kimliyi, konsept, nitq davranışı

Kommunikasiya prosesində eyni bir dil daşıyıcısının fərqli nitq identikliyi ilə çıxış edərkən, situasiyaya, kontekstə, kommunikasiya iştirakçılarının ortaq simfonik dil kimliyinə aid (yəni etnik, sosial, irqi, gender və s. xarakterli qruplaşma nümayəndələri üçün ortaq olan dil/nitq identikliyi) xüsusiyyətlərə uyğunlaşa bilər. Bunun ən parlaq örnəklərindən biri kimi, Y.Səmədoğlunun qızının xatirələrində qeyd edildiyi kimi, xalq yazıçısının, “Ölüm hökmü” romanının müəllifinin Qazaxdan gələn qohumları ilə ünsiyyət kontekstində (yəni yalnız konkret kommunikativ situasiya çərçivəsində – A.H.) avtomatik olaraq, dialekt danışmaq tərzinə keçirdi: “*bu insanın danışığı dəyişirdi. Elə bil Qazaxdan gəlmiş*”. Yazıçının qızının xatırladığı kimi bu dəyişim Y.Səmədoğlunda çox şirin alınsa da, onun ailə üzvləri (iki qızı və həyat yoldaşı) belə bir ədəbi dil dialekt keçidini gerçəkləşdirmək bacarığına malik deyildilər [14]. Bu kimi hallar dilçilik ədəbiyyatlarında kommunikativ maskanın taxılması kimi dəyərləndirilir. Deməli, burada biz, ABŞ sosioloqu İrvinq Hoffmanın sosiologiya, psixologiya elmlərinə gətirdiyi və daha sonra linqvistikanın da müvəffəqiyyətlə mənimsədiyi “sosial dramaturgiya” anlayışı və müvafiq situasiyası ilə qarşılaşırıq.

Xatırladaq ki, İ.Hoffmana görə, aktyorlar səhnədə oynayarkən, fərqli obrazlar canlandırmaqları kimi, ayrı-ayrı dil daşıyıcıları da fərqli diskursiv ortamlarda fərqli kommunikativ identiklik nümayiş etdirirlər [2]. Kommunikativ maska və ya nitq maskası dedikdə, müəyyən diskursiv ortamda (məsələn, virtual diskursda, məişət diskursunda və s.) optimal-səmərəli ünsiyyətin əldə edilməsi nanimə rəşional şəkildə (məqsədyönlü olaraq, bir seçim variantı kimi) və

ya kor-təbii olaraq, şüuraltı olaraq, fərqli nitq identikliyinə bürünmək kimi hallar nəzərdə tutulur [15]. M.Şpilmana görə, nitq maskasından istifadə, özlüyündə kommunikativ mimikriya-ya xidmət edə bilər. Yəni qarşı tərəfin tanış tərzinə uyğunlaşmağı, onun tələffüzünü, idiolektini, nitq davranışını təkrarlamaqla da reallaşdırır. Bu zaman kommunikant fərqli identikliyə bürünərkən xoşa gəlmək, müvəffəqiyyətli ünsiyyət qurmaq məqsədlərini güdür və ya manipulyativ taktika üsulu kimi, müəyyən hədəflərə uyğun davranır. [17, s.119-126]. Xatırladaq ki, rapport psixologiya termini olmaqla bərabər son illərdə kütləvi şəkildə NLP texnologiyaları tərəfindən geniş şəkildə tətbiq edilməkdədir (bax: [16]). Bununla da kommunikativ müvəffəqiyyətsizlikdən sığortalanmaq məramı əsas götürülür ki, bu da ünsiyyətin rapport əsaslı strukturlaşmasını təmin edir.

Xatırladaq ki, rapport (fransız dilində: rapport < rapporter “geri qaytarmaq, geri vermək”) kommunikasiya prosesində tərəflərin spesifik, yaxın kontaktının, əlaqəsinin əldə edilməsi üçün qurulan xüsusi növ ünsiyyət mexanizmlərinin məcmusudur. Belə ki, rapport zamanı “güzgüvari” əks olunma əsasında kommunikasiya “zənciri” qurulur. Yəni qarşı tərəflər oturuş pozasından, istifadə etdikləri paralingvistik vasitələrdən tutmuş (o cümlədən, jest, mimika, danışq tonu, səs temبری) verbal vasitələrə qədər hər dil ünsiyyət komponentində ahəngdarlığın əldə edilməsini hədəfləyir (bu bərdə daha ətraflı bax: [12, s.285-293]). Kommunikativ mimikriya (təqlidçilik) halları ingilis dilli diskurslarda da nəzərə çarpır. Məsələn, elitar diksursun lingvistik xüsusiyyətlərini araşdırmış A.Rüstəmzadənin tədqiqatında qeyd edilən mockney (mökni) fenomenini xatırlatmaq kifayətdir. Belə ki, dilçi Britaniyanın keçmiş baş nazirləri H.Uilsonun, T.Bleyerin və eləcə də bir çox elita nümayəndələrinin, o cümlədən hətta, zadəgan titullu şəxslərin, daha aşağı təbəqə nümayəndələri ilə ünsiyyətdə zamanı, bir çox hallarda onların (aşağı təbəqə nümayəndələrinin) kökni dialektindəki danışğını təqlid etdiyini qeyd edir [10, s. 24-25].

Göründüyü kimi, bu kimi hallarda biz, elitar dil identikliyi daşıyıcısının marjinal dil identikliyinə və ya dialekt dil identikliyinə malik şəxsin nitqinə uyğunlaşmaq, kommunikasiya rapportunun əldə edilməsi üçün tələffüz və nitq davranışı mimikriyasına yer verirlər. Bu zaman kommunikativ maska fərqli diksursiv mühit çərçivəsində kommunikativ müvəffəqiyyəti təmin etmiş olur və ya ən azından həmin kommunikativ uğur məqsədlə icra edilir. Bu səbəbdən də mockney anlayışı, yəni kökni dialektinin təqlidi ilə istifadə olunan [9] kommunikativ maska da mədəni identiklik konseptinin vahidləri sırasına aid edilə bilər və bu kommunikativ mimikriya strategiyası da həmin konseptin semantik sahəsindəki kommunikativ strategiya və taktikaları sırasında yer ala bilər.

ABŞ lingvokulturoloji mühitində fərqli istiqamətli maraqlı uyğunlaşma halları müşahidə olunur ki, həmin halları da, eləcə də onlarla bağlı olan söz və ifadələri də identiklik konseptinə daxil etmək olar. Məsələn, konkret olaraq, **wannabe white** ifadəsi bilavasitə cəmiyyət öngörüşlərindən qaçınaraq, hətta cəmiyyət tənəsindən sığortalanaq, ağdərili olmadığı halda, özünü ağdərili kimi göstərməyə çalışan və həyat düzənində ağdərililəri təqdim edən insanlara nəzərən tətbiq edilən ifadədir. Başqa sözlə desək, bu nitq davranışı modeli, bu mimikriya edilən (və ya mimikriya edildiyi düşünülən, iddia edilən) ədəbi dil identikliyi maskası da sosial dramaturgiyanın verbal ifadəsi zəminində dəyərləndirilə bilər. Yəni qaradərili olmasına baxmayaraq, qəsdən özünü ağdərililərə bənzədən və ya yüksək təhsili və statusu səbəbi ilə, digər soydaşları (eyni afroamerikan etno-sosial qrup nümayəndələri) tərəfindən belə bir nitq davranışında günahlandırılan şəxs bu məcazlaşma ilə adlandırıla bilər.

Maraqlıdır ki, bu ifadənin lüğəvi mənasını izah edən mənbələr burada məhz, sosial status, iş təminatı ilə bağlı məram aspektini xüsusilə qabartmışlar ki, bu da həmin ifadənin ağdərili qrupların cəmiyyət həyatında hökran mövqelərdə qərarlaşması ilə bağlıdır [13]. Belə ki, iş axtarmaq istəyən qaradərili şəxslərin bəziləri ağdərili elitar dairələrin paralingvistik, lingvistik özəlliklərini mənimsəyib təqlid etmək zərurəti duyurdular. Bunun isə heç şübhəsiz ki, başlıca səbəbi odur ki, artıq məlum olduğu kimi, irqi bərabər hüquqluluğun elan edilməsinə və qanun-

vericilik səviyyədə müdafiə edilib icra səviyyəsində tətbiq edilməsi üçün əmək sərf olunmasına baxmayaraq, hələ də ABŞ elitasının böyük əksəriyyətinin məhz, ağdərillilərin təşkilidir. Konkret olaraq, yuxarı orta sinif (upper middle class) nümayəndələrinin 72%-ni, məhz, ağdərillilər təşkil edir [8]. Deməli, qaradərili intellektual elita nümayəndələri arasında səlis ədəbi dildə danışan, ağdərili toplumun dəyərlər sistemini bölüşən, yəni başqa sözlə desək, afroamerikan diskursunun deyil, məhz kübar ağdərili elitar diskursun şərtləndirmə mexanizmlərini və səciyyələndirici özəlliklərini mənimsəyən şəxslər afroamerikan toplumun digər bəzi nümayəndələri tərəfindən istehza, kinayə və hətta ikrahla qarşılanırlar. Belə ki, daha öncə fərqli ölkələrin elita nümayəndələrinin timsalında izlədiyimiz kimi, bir çox halda elita nümayəndələri məhz, prestijli dil və ya dil variantından istifadəyə keçid edir.

Xatırladaq ki, prestijli dil termini sosiolinqvistik anlayışa istinad edir [4]. Prestijli dil, dil prestiji və ya linqvistik prestij dedikdə, sosiolinqvistikada bu və ya digər dilin və ya variantın daha nüfuzlu hesab edilərək, toplum fərdləri tərəfindən daha yüksək intensivliklə müraciət edilməsi nəzərdə tutulur [6]. Əgər nəzərə alsaq ki, prestij anlayışının özü də sosiologiyadan sosiolinqvistikaya idxal edilmişdir, bu zaman həmin anlayışın sosioloji aspekti ilə sosiolinqvistik aspekti arasında birbaşa korrelyasiyanı tam aydınlıqla təsbit etmiş olarıq. Belə ki, sosioloji termin olaraq, prestijli cəmiyyət təbəqələşməsinə nəzərən fərdin mövqeyi, sosial statusu kimi qəbul edilir [11]. Eyni zamanda güclü sosial mobillik, dinamiklik elementi kimi nəzərdə tutulan prestij sadəcə maddi təminatla deyil, kübar nüfuz, reputasiya əmsalı və hakimiyyət faktoru ilə də ölçülür. Bu baxımdan prestijli təbəqənin, yəni bütün sadalanan göstəricilərə maliki olan elita nümayəndələrinin də ünsiyyət vasitəsi olaraq, prestijli dildən (dil variantından) istifadə lehinə seçim etməsindən təbii heç nə ola bilməzdi. Belə ki, güclü kasta, təbəqə, sosial qrup (o cümlədən, afroamerikan elitasının müəyyən hissəsi, xüsusilə intellektual və siyasi elita nümayəndələri) elə özləri qədər geniş nüfuz dairəsinə malik dil variantını seçməklə düz mütənəsibliklə seçilən korrelyasiyanı yaratmış olurlar. Bu mənada M.Pirsin səsləndirdiyi fikir maraqlıdır. Sosial və linqvistik prestijlərin qarşılıqlı şərtləndirmədə olduğunu vurğulayan alim qeyd edir ki, sosial təbəqələrin mötəbərliyi özünü məhz, dil identikliyi prestiji ilə təzahür etdirir [7]. Məhz, nüfuzlu, mötəbər Standard English-dən istifadəyə üstünlük verən afroamerikan intellektual, siyasi elita nümayəndələri belə addıma görə, digər afroamerikanlar tərəfindən (marhinal dil identikliyinə və ya dialect dil identikliyinə malik şəxslər tərəfindən) “Acting White”, yəni özünü ağdərili kimi aparan şəxs kimi səciyyələndirilir. Heç şübhəsiz ki, peyorativ mahiyyətli məcazlaşma kimi dəyərləndirilən bu frazeologizm aşkar istehza, kinayə marker ilə seçilir.

Onu da qeyd etmək ki, “Acting White” frazeologizminin yaranma səbəb və şəraiti araşdırmış C.Makborter belə bir məqamı da xüsusilə vurğulamışdır ki, solçuların ısrarlı etirazlarına baxmayaraq, qaradərillilər arasında yaxşı oxuyan, təhsildə müvəffəqiyyətlər qazanan afroamerikanları “Acting White” statusunda dəyərləndirirlər. Hətta vaxtilə bu öngörüşə diqqət çəkən Barak Obama da əlində kitab olan qaradərili uşağın kinayəli şəkildə ağdərili kimi səciyyələndirildiyini bildirmişdir [5]. Yəni nəinki artıq formalaşmış qaradərili intellektual elita, eləcə intellektual afroamerikan gənclər də bu ibarə ilə fərqləndirilir. Bu baxımdan Harvard Universitetinin professorları R.G.Fryer və R.M.Beren tərəfindən aparılmış araşdırmalar da xüsusi maraqlıdır. Belə ki, “*An Empirical Analysis of ‘Acting White’*” adlanan araşdırmada sosioloji araşdırma ağdərili və qaradərili tələbələrin müvəffəqiyyət göstəricilərinin birbaşa şəkildə onların aid olduqları sosial təbəqə ilə korrelyasiya təşkil etdiyini vurğulayırlar [5, s. 3].

Nümunələrdən də aydın göründüyü kimi, “acting white” ifadəsi afroamerikan intellektual və hakimiyyət-siyasi elitası üçün yetərincə təzadlı və eyni zamanda təkəbran afroamerikan elitar diskursu baxımından deyil, bütövlükdə afroamerikan diskursu aspektindən maraqlıdır. Bu ziddiyyətli konsepti təşkil etməkdədir: uğurlu afroamerikanlar öz soydaşları tərəfindən belə neqativ epitetlə tənqid edilir. Bu məcazlaşma ilk qaradərili ABŞ prezidenti Barak Obamanın da səciyyələndirməsində istifadə edilmişdir. “*What President Obama gets wrong about*

'acting white'... ... they invariably mention the trope of **"acting white"** [3]. Semantik nüvə-sində öz milli-mədəni, etnik-sosial identikliyindən imtina ideyası dayanan bu ifadə heç şübhəsiz ki, identiklik konseptinin ingilis dilinin ABŞ variantına xarakterik olan ən təmsili (konseptin mahiyyətini dolğun şəkildə nümayiş etdirən, təmsil edən) məcazlaşmalardan biri kimi dəyərləndirilə bilər.

"... please stand up and reject the slander that says a black child with a book is trying to act white" [3]. İqtibasdan da aydın şəkildə göründüyü kimi, bu məcazlaşmanın semantik sahəsinə qaradərirlərlə bağlı stereotiplər, özü də təkcə ağdərirlərə xas olmayan, elə afroamerikanlar arasında yaşadılan stereotiplər də daxildir. Həmin stereotipə görə, əlində kitab, dərs oxuyan qaradərili gənc mütləq şəkildə ağdərirləri yamsılamaq niyyətilə bunu edir.

Beləliklə məlum olur ki, eyni linqvokulturoloji mühitdə yer alan fərqli dil/nitq identikliyinə malik şəxslərin bir-birinin identikliyinə mimikriya etməsi bir kommunikativ strategiya təşkil edir və bilavasitə dil konseptsferasının milli mədəni identiklik konseptinin semantik sahəsinə daxil olur. Bu zaman dil/nitq identikliyinə mimikriyası nitq/dil maskası və ya kommunikativ maska statusunda dəyərləndirilir. Analoji hallar həm Azərbaycan linqvokulturoloji mühitində, həm də ingilisdilli Britaniya və ABŞ linqvokulturoloji mühitlərində müşahidə edilir. Bu qəbildən kommunikativ maska mənimsəmələri sosial dramaturgiya çərçivəsində dəyərləndirilir.

Məqalənin elmi nəticəsi. Məqalə çərçivəsində aparılan dəyərləndirmələr onu deməyə əsas verir ki, istənilən fərd toplum çərçivəsində fəaliyyəti kontekstində labüd olaraq fərqli identikliklərə bürünür, fərqli dil kimliyindən çıxış edir. Məsələn, yazar identikliyi elitar dil kimliyinin nitq maskasını, nitq fəaliyyəti formatını təşkil edir. Lakin elə həmin şəxs müəyyən bölgə fərdləri ilə ünsiyyət saxlayarkən sosial dramaturgiyanın formatına uyumlu şəkildə öz dil kimliyinin fərqli nitq identikliyinə nümayiş etdirə bilər və ya müvafiq kontekstə uyğun olan nitq maskasından yararlanır. Məqalə çərçivəsində aparılan tədqiqatlar belə nəticəyə gəlməyə imkan verir ki, bəzi hallarda həmin nitq maskası digər dil daşıyıcılarının (eyni sosial, etnik, irqi, gender qrupuna daxil olan və bu simfonik dil kimliyinin spesifik özəlliklərini yaşadan şəxslərin) aşkar və ya gizli etirazına, qınağına səbəb ola bilər.

Məqalənin elmi yeniliyi. Məqalə də Azərbaycan dilçiliyində indiyə qədər sistemli tədqiqat obyektı olmamış identiklik konsepti araşdırılır. Konkret olaraq, həmin konseptin semantik sahələrindən biri sayılan nitq maskası, dil/nitq identikliyi anlayışları sosial dramaturgiya nəzəriyyəsi kontekstində tədqiq edilir ki, bu da dilçiliyimiz üçün sözügedən formatda ilk araşdırma təcrübəsi sayıla bilər.

Məqalənin təbii əhəmiyyəti. Məqalə çərçivəsində araşdırılan nümunələr, təhlillər əsasında əldə edilən elmi ümumiləşdirmə və nəticələr ali məktəblərin bakalavr və magistr pillələrində tədris edilən "Üslubiyyat", "Linqvopersonologiya", "Linqvokulturologiya", "Etnolinqvistika", "Sosiolinqvistika" və s. əlaqəli fənlərin dərs materialı kimi istifadə oluna bilər. Habelə diplom və magistr dissertasiyaların yazılmasında istifadə edilə bilər.

Ədəbiyyat

1. Fryer, R.G., M. Beren R.M. Jr. An Empirical Analysis of 'Acting White': [Electronic resource] /Harvard: Harvard University, July 2009, 37 p.
URL: https://scholar.harvard.edu/files/fryer/files/an_empirical_analysis_of_acting_white.pdf
2. Goffman, E. On Face-Work: An Analysis of Ritual Elements in Social Interaction: [Electronic resource] / Interpersonal. Dynamics. Essays and Readings on Human Interaction, – 1973. URL: https://www.homeworkforu.com/static_media/uploadedfiles/Goffman-On%20Face%20Work.pdf
3. Henderson, N.-M. What President Obama gets wrong about 'acting white': [Electronic resource] / The Washington Post, July 24, 2014. URL: <https://www.washingtonpost.com/blogs/she-the-people/wp/2014/07/24/what-president-obama-gets-wrong-about-acting-white/>
4. Kahane, H. A Typology of the Prestige Language: [Electronic resource] / Language Vol. 62, No. 3 (Sep., 1986), pp. 495-508. URL: <https://www.jstor.org/stable/415474?seq=1>

5. McWhorter, J. The Origins of the 'Acting White' Charge: [Electronic resource] / The Atlantic, July 20, 2019. URL: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2019/07/acting-white-charge-origins/594130/>
6. Nordquist R. Definition and Examples of Linguistic Prestige: [Electronic resource] / ThoughtCo, 2025. URL: <https://www.thoughtco.com/linguistic-prestige-1691533>
7. Pearce, M. The Routledge Dictionary of English Language Studies: [Electronic resource] / Routledge, 1st edition. Routledge. Oxon, UK New York, USA, – 2007. 224 p. URL: https://www.researchgate.net/publication/344161748_The_Routledge_Dictionary_of_English_Language_Studies
8. Reeves R.V., Joo N. Wednesday, White, still: The American upper middle class: [Electronic resource] / Brookings.edu., October 4, 2017. URL: <https://www.brookings.edu/blog/social-mobility-memos/2017/10/04/white-still-the-american-upper-middle-class/>
9. Rogaliński, P. British accents: Cockney and mockney: [Electronic resource] / Przegląd Dziennikarski, 2 march, 2011. URL: <https://przegladdziennikarski.pl/british-accents-cockney-and-mockney/>
10. Rüstəmzadə, A.V. Elitar diskursun linqvistik xüsusiyyətləri: / filologiya üzrə fəlsəfə doktoru dis. avtoreferatı. / – Bakı, – 2023. – 36 s.
11. Social Class: [Electronic resource] / Boundless Sociology. URL: <https://courses.lumenlearning.com/boundless-sociology/chapter/social-class/#:~:text=someone%20is%20regarded,-,Prestige%20refers%20to%20the%20reputation%20or%20esteem%20associated%20with%20one's,which%20is%20called%20ascribed%20status>
12. Tickle-Degnen L., Rosenthal R. The Nature of Rapport and Its Nonverbal Correlates: [Electronic resource] / Psychological Inquiry, Vol. 1, No. 4. 1990, pp. 285-293. URL: http://www.justinecassell.com/discourse07/week3/TickleDegnenRosenthal_NatureofRapport.pdf
13. Wannabe white: [Electronic resource] / Urban Dictionary. URL: <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Wannabe%20white>
14. Ziyadova, M. Yusif Səmədoğlunun qızı: “Papayla sevdiiyim oğlandan da danışa bilərdim”: [Electronic resource] / Kulis.az, 8 iyul, 2015. URL: <https://kulis.az/xeber/senet/xeber-12967>
15. Дикарева, С.С. Коммуникативная маска как трансформация идентичности в динамике диалога: [Electronic resource] / Ученые записки Крымского федерального университета имени В.И.Вернадского. Филологические науки, 2016. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kommunikativnaya-mask-a-kak-transformatsiya-identichnosti-v-dinamike-dialoga>
16. Непряхин, Н. Гни свою линию: Приемы эффективной коммуникации / Н. Непряхин. – Москва: Альпина Паблицерз, – 2011. – 148 с.
17. Шпильман, М. В. Речевая маска в аспекте коммуникативной мимики: [Electronic resource] / Вестник Томского государственного педагогического университета. – 2023. Вып. 4 (228). – с. 119–126. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rechevaya-mask-a-v-aspekte-kommunikativnoy-mimikii>

A.Sh.Huseynova

Coexistence of Standards of Elite Speech Identity and National-Cultural Identity (Based on the Communicative Mask and Models of Speech Behavior)

Summary

It is known that harmonious or, in some cases, disharmonious coexistence of several linguistic/speech identities is possible for any native speaker. That is, one and the same person can speak the Azerbaijani literary language fluently and even contribute to the development of our language and the enrichment of the literary language as a scholar or a master of the pen creating works in it, but the same person can blindly or deliberately activate another subtype of his/her national-cultural identity (for example, dialect/dialect-related linguistic identity) in a different discursive environment. It is also known that mimicry of each other's identities by individuals with different linguistic/speech identities, who are in the same linguacultural environment, is a communicative strategy and is indirectly included in the semantic field of the concept of national-cultural identity of the conceptual sphere of language. In this

case, mimicry of linguistic/speech identity is assessed in the status of a speech/language mask or a communicative mask.

Keywords: *national-cultural identity, elite linguistic identity, literary linguistic identity, dialectal linguistic identity, concept, speech behavior*

А.Ш.Гусейнова

Сосуществование стандартов элитарной речевой идентичности и национально-культурной идентичности (на основе коммуникативной маски и моделей речевого поведения)

Резюме

Известно, что гармоничное или, в некоторых случаях, дисгармоничное сосуществование нескольких языковых/речевых идентичностей возможно у любого носителя языка. То есть один и тот же человек может свободно говорить на азербайджанском литературном языке и даже вносить вклад в развитие нашего языка и обогащение литературного языка как учёный или мастер пера, создающий произведения на нём, но один и тот же человек может слепо или преднамеренно активировать другой подтип своей национально-культурной идентичности (например, диалектную/диалектосвязанную языковую идентичность) в иной дискурсивной среде. Известно также, что мимикрия идентичностей друг друга индивидами с разными языковыми/речевыми идентичностями, находящимися в одной лингвокультурной среде, представляет собой коммуникативную стратегию и косвенно входит в семантическое поле концепта национально-культурной идентичности концептосферы языка. В этом случае мимикрия языковой/речевой идентичности оценивается в статусе речевой/языковой маски или коммуникативной маски.

Ключевые слова: *национально-культурная идентичность, элитарная языковая идентичность, литературная языковая идентичность, диалектная языковая идентичность, концепт, речевое поведение*

Rəyçi: filol.e.d., dos. B.G.Məmmədova

Redaksiyaya daxil olub: 15.09.2025